

! EESMÄRK

Selgitab, mis on küberkiasamine, ja teab, kuidas end selle eest kaitsta.

✓ LÄBIVIIMINE/KONTROLL

Juhendaja arendab teemat noori kaasavalt. Palub noortel rääkida oma internetikäitumisest ning nende ohutajust internetis olles. Füüsilise vägivalda ning sõnalise kiusamise kõrval koolides esineb järjest rohkem küberkiasamist. Internetikeskkonnas toimuv kiusamine võib lastelt viia kooliskäimise lusti ja põhjustada tõsise depressiooni. Teise inimese nimele tehtud libakontod, söimamine ja ähvardamine foorumites, võõraste piltide üles riputamine ja moonutamine – need on vaid näited küberkiasamise vormidest, millega noored internetis kokku puutuvad. (lisa 28.1).

Katse loetakse täidetuks, kui noor oskab oma sõnadega selgitada, mis on küberkiasamine ning nimetada 5 võimalust, kuidas ennast selle eest kaitsta.

👉 SOOVITUSED

- ▶ Noored võivad praktilise harjutusena püüda muuta pilte Photoshopis (lõigata pilte kokku, et näha, kui lihtsalt selline tehnika töötab). Kasutada tulemust heal otstarbel, kanneteks oma rühmapäevikusse jmt.
- ▶ Võiks teada CamStudio kasutamise võimalusi, nii saab salvestada ekraanil toimuva videosse.
- ▶ Võiks teada, kuidas leida Facebookis ja Google'is hiljutisi sisselogimisi!
- ▶ Tutvustada tänaseid enesekaitsevõimalusi virtuaalmaailmas – soovituslikult hakata rakendama 2astmelist sisselogimist oma Gmaili kontole!
- ▶ Mäng: kirjutakse paroolid paberile ja igaüks arvab, kelle parool see on. Vahva mäng, mille lõpus tuleb oma salasõna ära muuta!
- ▶ Soovitus juhendajale: teadvustada noortele võimalust, et virtuaalmaailmas toimetamisest tekib sõltuvus.
- ▶ Võimalusel kutsuda Kaitseliidu küberüksuse liikmeid koondusele seda teemat lahti rääkima.

LISA 28.1

Küberkiasamine

Kui koolikiusamise puhul saab välja tuua mitmed tunnused: pahatahtlik, korduv ning sisaldab ebavõrdseid jõupositsioone (näiteks grupp kiusab ühte ohvrit), siis küberkiasamine on koolikiusamise üks vorm, mille eripäraks on eri elektrooniliste suhtlusvahendite kasutamine (mobiiltelefon, veebikaamera, interneti suhtluskeskkond jne).

Füüsilise vägivalda ning sõnalise kiusamise kõrval koolides esineb järjest rohkem küberkiasamist. Internetikeskkonnas toimuv kiusamine võib lastelt viia kooliskäimise lusti ja põhjustada tõsise depressiooni. Teise inimese nimele tehtud libakontod, söimamine ja ähvardamine foorumites, võõraste piltide üles riputamine ja moonutamine – need on vaid mõned küberkiasamise vormid, millega noored internetis kokku puutuvad.

Libakonto loomine ja kontosse „hakkimine“ on kriminaalasjad.

■ Soovitusi küberkiasamise tõkestamiseks:

- suhtluskanalites blokeeri kiusaja. Kui keegi saadab sulle mõnes virtuaalses suhtluskanalis (Facebook, jutukad jne) mõnitava ja halvustava sisuga sõnumeid ja teateid, siis blokeeri teadete saatja;
- kopeeri (lingi kopeerimise asemel eelista pdf-i või kuvatõmmist) halvustava sisuga teated, et neid vajaduse korral saaks hiljem kasutada juhtunu tõenditena;
- suhtlusportaalides lõpeta kiusaja tegevus. Selleks teavita portaali pidajat kiusaja tegevusest.

Enim levinud on sellised kiusamise vormid, kus tehakse kiusatava kohta libakonto, pannes sinna üles halvustavat, ebaõiget, tihti ka ebatsensuurset informatsiooni, või võetakse üle kiusatava konto. Mõlemal juhul fikseeri fakt. Selleks kopeeri eraldi dokumendiks konto andmed (kasutajanimi, loomise aeg/sisenemise aeg), konto juures olnud andmed (telefoninumber, MSN aadress jne) ning konto juures olevad materjalid (tekstid, fotod, kuulutused jne). Mida rohkem materjali sa liba konto/konto muutmise kohta suudad salvestada, seda lihtsam on hiljem teha kindlaks teo toimepanijat. Pärast materjalide salvestamist teavita oma konto ebaseaduslikust kasutamisest kindlasti politseid.